

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๕/๒๕๕๕

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ (กรณีนางสาวเพ็ญภา ไพศาลสุนิรมิต จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ)

ข้อเท็จจริงได้ความว่า นางสาวเพ็ญภา ไพศาลสุนิรมิต ผู้ถูกร้อง เป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศ ที่ ๘๑๖/๒๕๕๒ เรื่องแต่งตั้งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้อง จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๕๒ ผู้ถูกร้อง เข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้อง ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้มีหนังสือลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๓๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕ แจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ผู้ถูกร้อง มีหนังสือชี้แจงว่า ไม่เคยทราบมาก่อนว่าการเข้าดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แม้จะบกพร่องเนื่องจากไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แต่ก็ตั้งใจไว้ว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งและเหตุผลที่ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ในทันทีที่ทราบเพราะเห็นว่าใกล้หมดวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว และยินดีให้มีการตรวจสอบย้อนหลังเพื่อดูรายการทรัพย์สินและหนี้สิน นับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่งจนถึงวันพ้น

ตำแหน่ง และขอยืนยันว่าไม่มีเจตนาหรือจงใจจะปกปิดหรือไม่แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ผู้ถูกร้อง มิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมาด้วยแต่อย่างใด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงการต่างประเทศตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศ ที่ ๘๑๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับ ตำแหน่งดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่มิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบดังกล่าว แม้นในภายหลังได้ทราบคืออยู่แล้วว่าตนเองมีหน้าที่ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง แต่ก็ยังไม่ยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบดังกล่าวให้เป็นการถูกต้อง พฤติการณ์ ของผู้ถูกร้องจึงเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณี เข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาด ห้ามมิให้ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการ แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบและให้ ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ตามคำสั่งกระทรวง การต่างประเทศ ที่ ๘๑๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ก่อนได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศและในระหว่างดำรงตำแหน่งอยู่นั้น ผู้ถูกร้อง ปฏิบัติงานที่มูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ ตำแหน่งเลขานุการบริหารสำนักงานประธานมูลนิธิ โดยได้ปฏิบัติงาน ที่มูลนิธิมาเป็นเวลากว่า ๑๓ ปีแล้ว ผู้ถูกร้องไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายและไม่เคยศึกษาในรายละเอียด ของรัฐธรรมนูญ ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน ตลอดจนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด เมื่อดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจึงไม่ทราบว่าหน้าที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้ ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง แต่เมื่อทราบว่าหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ก็เป็นช่วงที่รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ไกล่หลวมควาระ จึงตั้งใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ภายในสามสิบวันนับจากพ้นตำแหน่งและได้ยื่นบัญชีดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔

มีข้อต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นกรณการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นกรณการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรณการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

ผู้ถูกร้องอ้างว่า ขณะเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศไม่ทราบว่า มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาอย่างไร ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย ไม่เคยศึกษารัฐธรรมนูญ ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นตำแหน่งทางการเมืองที่มีความสำคัญ ผู้ดำรงตำแหน่งย่อมต้องมีความรู้ความสามารถที่จะให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีช่วยว่าการได้ จะอ้างว่าไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และไม่ได้ศึกษาถึงรายละเอียดของรัฐธรรมนูญ จึงไม่ทราบว่าตนมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ฟังไม่ขึ้น และการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้ ข้อเท็จจริงยังได้ความต่อไปว่า เมื่อผู้ถูกร้องทราบภายหลังว่าตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งแต่ก็ไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ รอจนหมดอายุของรัฐบาล จึงได้ยื่นในภายหลัง ตามพฤติการณ์ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

สำหรับปัญหาที่ว่า ผู้ถูกร้องถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปีนับแต่เมื่อใด พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) บัญญัติไว้มีความว่า ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่งให้ยื่น ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

กรณีของผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ครบกำหนดสามสิบวันในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ จึงเริ่มนับวันที่ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า

๑. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๒. ห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับตั้งแต่วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ